

Пам'ять про втрачений народ

До війни половину населення Тарнува становили євреї. Німці загнали їх у гетто, з мешканців якого не вижив майже ніхто. Нині про колись численну єврейську громаду в місті й околицях нагадує Біма — фрагмент Старої синагоги XVIII століття, яку нацисти зруйнували 1940 року. Колись із цієї кафедри читали Тору та Книгу Пророків. Залишився ще єврейський цвинтар на вулиці Шпитальній, де збереглося близько трьох тисяч нагробків (найстаріший датовано 1667 роком). Також тут є масове поховання майже 25 тисяч жертв Тарнувського гетто.

→ Ігор Берчак

Нещодавно зовсім не очікувано випала нагода взяти участь у польсько-українському форумі туристичних журналістів у Тарнуві. Перед обговоренням суто професійних проблем 15 українських журналістів проїхалися найцікавішими маршрутами Малопольського воєводства. Відвідували здебільшого дрібні містечка та села. Виявилося, що це не менш цікаво, ніж швендіти вулицями великих, туристично розпіарених міст.

Щавниця: хочеш — плотами сплавляйся, хочеш — воду пий. Фото: Ігор Берчак (3)

Не обійшлося і без золота. Десь між тими каменюками лицар Борсук, подекуди, колись сховав скарб, який невідшукали й досі. Казка, звичайно, але атмосфера «Скам'янілого міста» настільки незвична, що починаєш жалкувати: чого не прихопив бодай маленької лопати? Хтозна, може, й вигорнув би з-під котроїсь скелі жменьку Борсукового золота?

Находившись тутешніми горами, можна підкріпитися смачними ковбасками в придорожному ресторані. А можна, ковнувши слину, потерпіти

в Польщі скансені — Сондецькому етнографічному парку. А повітовим Тарнувом можна гуляти весь день. Тим паче, що це місто аж ніяк не чуже для українців. На початку 1920-х він був місцем перебування частини уряду УНР й особисто головного отамана Симона Петлюри (про що на готелі «Брістоль» нагадує меморіальна дошка з написом польською та українською і тризубом посередині). А багатощу зброярську колекцію місцевої ратуші свого часу вивезли з Підгорецького замку.

Великі цікавинки Малої Польщі

Оздоровлення, фольклорні фестивалі, бджоли і давні легенди — мало не кожне невеличке місто Малопольщі має якусь принаду для туристів

→ Щавниця: влітку — плоти, взимку — лижі, лікування — увесь рік

Це містечко з населенням сім із половиною тисяч мешканців, розташоване на межі Пенін і Сондецьких Бескидів, уперто називають польською Швейцарією. Як на мене, Швейцарія — окремо, Щавниця — окремо.

Тут дивовижно поєдналися можливості для найрізноманітнішого відпочинку. Теплі пори року туристи мають чудову нагоду відчутти себе мало не контрабандистами. Маршрут сплаву спеціальними плотами річкою Дунаець у каньйоні серед стрімких скель пролягає акурат уздовж польсько-словацького кордону. Взимку — гайда на лижі. В межах міста є витяги та спуски і для новачків, і для досвідчених гірськолижників.

Але головна цілорічна принада Щавниці — особливі лікувальні властивості тутешніх мінеральних вод. Курорт має 10 цілющих джерел, багатих на різноманітні мінеральні солі та мікроелементи. Води використовують для пиття, ванн та інгаляцій. Лікувальний профіль: захворювання верхніх дихальних шляхів, зокрема алергічні. Розробили тут і власну систему масажу, можна оздоровитися за допомогою грязьових ванн і контрастних душів. Причому пробувати все підряд не потрібно — на місці працюють досвідчені лікарі, які після консультації чітко скажуть, яку воду пити і в якій багноці вилежуватися.

Кажуть, мед із «чортячого» вулика — найсмачніший

А якщо вечорами комусь нудно сидіти в готельному номері, можна гайнути за кілька кілометрів у село Яворки, де є «Музична вівчарня». Замість овець тут тепер кожних вихідних гуртуються поціновувачі якісної музики, а в ролі «чабанів» виступають найкращі польські (і не тільки) музиканти, адже «Вівчарню» вважають популярним у країні клубом.

→ Бімбер на сливках

Коли нирку й печінку достатньо промили щавницькими водами, можна трохи проїхатися вздовж Дунайця і завернути до села Лонцьке, де є «Гуральня Маурера». Взагалі-то починав чоловік із виготовлення різноманітних соків (зрештою, успішно робить це донині).

Потім задумався: самогонку (бімбер потутешньому) в селі жемуть усі. Для України це — сенсація, але хлопці села зібрав усі необхідні дозволи й запустив невеличке

алкогольне виробництво, де два десятки працівників виготовляють міцні напої з найрізноманітніших фруктів. Фірмовий — сливовиця.

→ Коли чорт стає добрим

Я й сам не знав, доки не побував у «Медовому господарстві» в Стружі недалеко від містечка Грибув, що чортяку вважають чи не найкращим товаришем бартиків, тобто пасічників. Причина в тому, що колись бджіл розводили не на пасіках, а в дуплах лісових дерев. Щоб ласі до солодкого злодії оманили медоносну ділянку, її позначали страшними фігурами нечистої сили.

Потім бджільництво набуло сучасних ознак, але традиція залишилася. В музеї фірми «Сондецький бартник» можна побачити вельми колоритні вулики з рогами, копитами та хвостами на додачу, які, за переказами, оберігають пасіки і бджолярів від усіляких нападів. А загалом у колекції музею є понад

Десь між цими каменями надурили нещасну дівчину, а лицар Борсук заховав свій скарб

100 вуликів, деяким з них по 200 років, і їх внесено до реєстру пам'яток старовини.

Але не вуликами єдиними. В Стружі створено справжній відпочинковий комплекс, до якого, крім музею, належать і дитяче «Бджолине село», і невеличкий зоопарк, і ресторан Bartna Chata, де не лише нагодують стравами за старовинними польськими рецептами, а ще й пригостять медовим пивом та традиційною медовухою. Вона, до речі, буває двійна, трійна й півторачка. В чому різниця? Завітайте до Стружа й довідайтеся самі.

→ Борсук і торт з квасолі

Не менш цікаво пройтися пішохідними стежками природного заповідника «Скам'яніле місто». Велетенські скелі ніби ілюструють давню легенду про гарну дівчину та двох підступних чоловіків (варіантів розвитку подій кілька, але в усіх чоловіки виглядають повними негідниками).

ще трохи й завітати до містечка Ценжковіце, чия фішка — квасоля. Тут із неї готують усе: юшку, кашу, котлети й навіть печиво та торти. Я теж думав, що матиму квасолеву оскомину, але ні: кожна страва має власний неповторний смак.

→ Лицарі з мереживом і головний отаман

На завершення — коротко про інше (редактор у нас ліберальний, але газетну площу пильнує). Серед речки цікавинок є, зокрема, містечко Бобова, де проводять традиційний міжнародний фестиваль мережив. Тутешні майстри люб'язно покажуть вам основи стародавнього ремесла, а кремезні дядьки в обладунках похваляться, як їхні предки тлумили тевтонців під Грюнвальдом, та ще й розіграють справжнє бойовище тих часів.

Вийжджаючи з Нового Сонча на схід варто затриматися в найбільшому

PS. Поза сумнівами, польський досвід може стати нам у пригоді. Українські містечка та села також мають що показати туристам. Потрібні лише відносно незначні інвестиції (насамперед у дороги та місця для ночівлі й харчування) та... спрощення чиновницького диктату. Бо доки збереш усі потрібні папірці — і бджоли видихають, і бімбер скисне...

Львів — Щавниця — Лонцьке — Новий Сонч — Струже — Бобова — Ценжковіце — Тарнув — Львів

*Редакція вдячна за організацію поїздки в Республіку Польща Журналістському фонду НСЖУ, Владзімежу Шурку, директорів передставництва Польської туристичної організації в Києві, Олені Бондаренко, прес-менеджеру Польської туристичної організації в Києві, Ельжбеті Томчик-Мічка, спеціалістів з промоції Малопольської туристичної організації.